

Openbare samenvatting Migratieradar Q4 2017

(eerste) asielaanvragen in Nederland en de EU+

Het totaal aantal eerste asielaanvragen in Nederland in het vierde kwartaal van 2017 is lager dan in dezelfde periode van het jaar ervoor (-24,8%). Ook ten opzichte van het derde kwartaal van 2017 is het aantal eerste asielaanvragen in Nederland gedaald (-3,3%).

Vergeleken met 2016 is het aantal asielaanvragen van Syriërs in Nederland toegenomen in het laatste kwartaal van 2017 (+45%). Het aantal aanvragen van Syriërs is ongeveer gelijk gebleven in het vierde kwartaal van 2017 vergeleken met het derde kwartaal (+4, +0,6%). Het hoge aantal asielaanvragen van Syriërs wordt voornamelijk veroorzaakt door aanhoudende gewapende conflicten in Syrië. Het aantal aankomsten van Syriërs in Griekenland houdt nog altijd aan.

Het aantal eerste asielaanvragen van Eritreeërs is in het laatste kwartaal van 2017 afgenomen vergeleken met het jaar daarvoor (-64,4%) en ook vergeleken met het voorgaande kwartaal (-36,5%). Dit heeft vermoedelijk te maken met de afname van het aantal aankomsten van Eritreeërs in Italië sinds juli 2017.

Opvallend is de toename van het aantal eerste asielaanvragen door Cubanen in Nederland. In het derde kwartaal van 2017 werden 31 eerste asielaanvragen ingediend door Cubanen. In het vierde kwartaal van 2017 is dit toegenomen naar 204 aanvragen (+558,1%). Cubanen kunnen visumvrij van Cuba naar Moskou vliegen, waarbij zij een tussenstop hebben op Schiphol. Voor deze tussenstop is geen transitvisum nodig, waardoor zij vervolgens de mogelijkheid hebben om asiel in Nederland aan te vragen. Vanaf 29 januari 2018 zal dit veranderen: met ingang van die datum hebben Cubanen een transitvisum nodig om via Amsterdam te kunnen reizen.

Marokkanen en Algerijnen zijn in het vierde kwartaal van 2017, zoals ook in de overige kwartalen van 2017, de grootste groepen van asielzoekers uit veilige landen van herkomst, die in Nederland een eerste asielaanvraag indienden.

Het aandeel alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's) in de asielprocedure in het vierde kwartaal van 2017 is ongeveer gelijk aan de drie maanden daarvoor (8,2% en 8,3% respectievelijk). De absolute aantallen asielaanvragen van AMV's zijn laag. AMV's zijn voornamelijk Eritreeërs, Algerijnen, Syriërs en Marokkanen.

In het vierde kwartaal van 2017 werd door Nederland vooral voor Marokkanen, Algerijnen, Syriërs en Irakezen een Dublinclaim uitgezet bij overige EU-lidstaten. Duitsland, Italië en Frankrijk zijn in het vierde kwartaal van 2017 de top drie landen op wie Nederland het meest een Dublinclaim heeft gelegd.

In vergelijking met dezelfde periode in 2016, zijn in september en oktober 2017 in de EU+ minder asielaanvragen ingediend. Daarnaast zijn in september en oktober 2017 ongeveer evenveel asielaanvragen ingediend vergeleken met juli en augustus 2017. Griekenland, Frankrijk en het Verenigde Koninkrijk registreerden de grootste toename van het aantal asielaanvragen. Italië en Duitsland registreerden daarentegen een daling van het aantal aanvragen. Syriërs, Afghanen en Irakezen vormden in september en oktober 2017 de grootste groepen nationaliteiten die asiel aanvroegen in de EU+.

Herkomst, opvang- en transitlanden

Het aantal Syrische vluchtelingen in omliggende landen van Syrië stijgt nog altijd. Ook het aantal Syrische vluchtelingen in Turkije is in het vierde kwartaal van 2017 duidelijk gestegen vergeleken met het voorgaande kwartaal.

De situatie in Irak daarentegen lijkt iets te verbeteren in het vierde kwartaal van 2017 vergeleken met het voorafgaande kwartaal, waarbij het aantal gevluchte mensen binnen Irak duidelijk is verminderd en het aantal terugkerenden binnen Irak is gestegen.

In Iran vonden op 28 december 2017 demonstraties plaats. De aanleiding was de sterke verhoging van de prijs van eieren, maar werd al spoedig een protest tegen de hoge voedselprijzen en de slechte economische situatie in het algemeen. De protesten breidden zich snel uit naar meer dan zeventig steden in vooral het westen van het land en kregen steeds meer een anti-regime karakter.

In Eritrea is de situatie niet significant gewijzigd in het vierde kwartaal van 2017 vergeleken met het voorafgaande kwartaal. Een lichte stijging is geregistreerd van het aantal Eritrese vluchtelingen in Ethiopië.

In Libië vertrekken veel minder migranten vanuit migratie-hub Sabratha naar de Europese Unie. De UNHCR is begonnen met de evacuatie van een groep kwetsbare vluchtelingen vanuit Libië naar Italië. In dezelfde periode zijn binnen zes weken meerdere evacuaties georganiseerd door UNHCR van vluchtelingen uit Libië naar Niger. Vluchtelingen en migranten rapporteerden opnieuw routinematig te worden blootgesteld aan schendingen van de mensenrechten door de Libische autoriteiten, smokkelaars, gewapende groeperingen en criminele bendes, onder andere om losgeld van hun familie te krijgen.

Routes

Het totaal aantal irreguliere grensoverschrijdingen op de Mediterrane routes is voor het tweede jaar op rij gedaald. Dit komt voornamelijk door een significante daling van het aantal geregistreerde irreguliere aankomsten vanuit Libië in Italië. Aan de buitengrens met Turkije kwam op de Oostelijke Mediterrane route in 2017 nagenoeg het zelfde totaal migranten aan als in 2016. Hierbij dient wel vermeld dat in de laatste twee kwartalen er een stijging was ten opzichte van dezelfde kwartalen in 2016.

Het aantal geregistreerde irreguliere grensoverschrijdingen vanuit Griekenland naar de Balkan is verder afgenomen in het vierde kwartaal van 2017 ten opzichte van het derde kwartaal.

Het aantal migranten dat van Marokko en Algerije overstak richting Spanje nam voor het tweede jaar op rij toe. Vanaf begin 2017 was een stijging ten opzichte van 2016 waarneembaar en deze bleef aanhouden tot november 2017. Daardoor bleek in december dat het totaal aantal migranten in 2017 was verdubbeld in vergelijking met 2016. Meer dan de helft van de migranten op deze route heeft de Marokkaanse of Algerijnse nationaliteit.

Asielbeleid en maatregelen

Ook tijdens het vierde kwartaal van 2017 bleven de grenscontroles zowel binnen als buiten het Schengengebied gehandhaafd. Tijdens de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van oktober 2017 bespraken de aanwezige ministers van de lidstaten van de EU het voorstel van de Europese Commissie tot wijziging van de regels voor de tijdelijke herinvoering van grenscontroles aan de binnengrenzen, een aanpassing van de Schengengrenscodes. Het voorstel bevat een nieuwe, zwaardere procedure voor lidstaten om tot dergelijke grenscontroles over te kunnen gaan.

Tijdens de Afrikaanse Unie - Europese Unie top in november 2017 - is een gezamenlijk taskforce ingesteld met de EU, de Afrikaanse Unie en de VN inzake migratie. De doelstellingen van deze taskforce zijn het redden en beschermen van de levens van migranten en vluchtelingen, in het bijzonder in Libië, het opvoeren van de begeleide vrijwillige terugkeer naar de landen van herkomst en het bespoedigen van de hervestiging van personen die internationale bescherming nodig hebben. Ook werd gesproken over investeringen voor banen in Afrika, met als doel het verminderen van migratie van jongeren naar de EU.

Op de Europese Raad in december 2017 kwam naar voren dat de voorzitter van de Europese Raad Donald Tusk af wil van de asielquota. De verplichte spreiding van vluchtelingen leidt volgens hem vooral tot verdeeldheid tussen de lidstaten.

De oproep van Tusk stuit op bezwaren van Den Haag, Berlijn, Rome, Athene, Stockholm en de Europese Commissie, die vinden dat alle EU-landen solidair moeten zijn met Italië en Griekenland waar de meeste migranten arriveren. Tusk wil uiterlijk in juni 2018 een besluit. Ook heeft de Europese Commissie een politiek stappenplan voorgesteld, dat ertoe moet leiden dat er uiterlijk in juni 2018 een volledig akkoord ligt over de wijze waarop een duurzaam migratiebeleid kan worden gevoerd.

Het Nederlandse kabinet komt met extra steun (10 miljoen euro) om Afrikaanse migranten in Libië en andere Noord-Afrikaanse landen de kans te geven naar huis terug te keren. Dat wordt via het EU Trustfonds voor Afrika beschikbaar gesteld aan de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM). Dit jaar keerden tot nu toe 13.000 migranten vanuit Libië terug naar hun land van herkomst, met hulp van IOM. De IOM verhoogt samen met de Libische autoriteiten het aantal dagelijkse chartervluchten dat vanuit Tripoli vertrekt naar landen als Nigeria en Senegal. Na terugkeer biedt IOM migranten steun bij het opbouwen van een nieuw bestaan.

Verwachtingen

Het aantal geregistreerde irreguliere aankomsten in Italië is in het vierde kwartaal laag gebleven door een combinatie van verschillende factoren: overeenkomsten tussen Italië en NGO's en tussen Italië en Libië, acties van de Libische kustwacht en acties van milities in Libië. Het aantal geregistreerde irreguliere aankomsten op de oostelijke mediterrane route bleef nagenoeg gelijk. Verder was een stijging te zien van aankomsten op de westelijke mediterrane route van voornamelijk Marokkanen en Algerijnen.

Gezien de stijgingen op de westelijke mediterrane route, het voortdurende aantal vluchtelingen uit Syrië, en voortdurende irreguliere migratie binnen de EU+, is de verwachting dat het aantal eerste asielaanvragen in Nederland in Q1 2018 licht zal toenemen ten opzichte van Q4 2017.